

ЕКСТРЕМИЗМ ВА ТЕРРОРИЗМГА ҚАРШИ КУРАШИШНИНГ САМАРАЛИ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Umarova Hilola Hamid qizi

Qo'qon universiteti

1 kurs magistranti

f.f.d (PhD) v.b dotsent: Mavlonov Ilxom Xolmirzayevich

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashishda zamonaviy, kompleks va samarali mexanizmlarni shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Unda huquqiy, ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy hamda axborot xavfsizligi sohalarida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning o'rni va ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, radikal g'oyalarning tarqalishining oldini olish, yoshlar ongida sog'lom dunyoqarashni shakllantirish, fuqarolik jamiyati institutlari va davlat organlari hamkorligini mustahkamlash orqali ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashning samaradorligini oshirish yo'llari asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: ekstremizm, terrorizm, milliy xavfsizlik, radikallashuvning oldini olish, huquqiy mexanizmlar, ma'naviy-ma'rifiy ishlar, axborot xavfsizligi.

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются вопросы формирования современных, всеобъемлющих и эффективных механизмов борьбы с экстремизмом и терроризмом. Подчеркивается роль и важность мер, принимаемых в правовой, социально-политической, духовно-воспитательной сферах, а также в сфере информационной безопасности. Обосновываются пути предотвращения распространения радикальных идей, формирования здорового мировоззрения у молодежи и повышения эффективности борьбы с экстремизмом и терроризмом путем укрепления сотрудничества между институтами гражданского общества и государственными органами.

Ключевые слова: экстремизм, терроризм, национальная безопасность, предотвращение радикализации, правовые механизмы, духовно-воспитательная работа, информационная безопасность.

ABSTRACT

This article analyzes the issues of forming modern, comprehensive and effective mechanisms to combat extremism and terrorism. It highlights the role and importance of measures being taken in the legal, socio-political, spiritual-educational and information security spheres. It also substantiates ways to prevent the spread of radical ideas, form a healthy worldview in the minds of young people, and increase the effectiveness of the fight against extremism and terrorism by strengthening cooperation between civil society institutions and state bodies.

Keywords: extremism, terrorism, national security, prevention of radicalization, legal mechanisms, spiritual-educational work, information security.

KIRISH

O‘zaro chambarchas bog‘lanib borayotgan zamonaviy dunyoda terrorizm va ekstremizm xavflari kuchayib, global xavfsizlik hamda barqarorlikka jiddiy tahdid solmoqda. Ushbu murakkab muammolarni bartaraf etish radikallashuvning oldini olishga qaratilgan faol choralarni mavjud xavf-xatarlarga qarshi samarali strategiyalar bilan uyg‘unlashtirgan kompleks yondashuvni taqozo etadi. Terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashish hamda ularning oldini olish metodologiyasi asosiy ildiz sabablarni yo‘qotish, noqonuniy tarmoqlar faoliyatini izdan chiqarish va jamiyatlarda barqarorlikni mustahkamlashga yo‘naltirilgan huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy hamda xavfsizlik choralarining uyg‘un majmuasini o‘z ichiga oladi.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Bugungi globallashuv sharoitida ekstremizm va terrorizm butun dunyo miqyosida jiddiy xavf tug‘dirayotgan tahdidga aylanib bormoqda. Afsuski, bu illat ta‘siriga tushib, o‘z Vataniga, oilasiga va jamiyatiga xiyonat qilayotgan yoshlar soni ham ortib bormoqda. Buning asosiy sabablaridan biri mafkuraviy bo‘shliq, shuningdek, eng xavfli illatlardan sanalgan loqaydlik va beparvolikdir. Zero, befarqlik

ba'zan ochiq dushmandan ham ko'ra zararliroq bo'lishi mumkinligi haqidagi hikmatlar ajdodlarimiz tomonidan doimo ta'kidlab kelingan.

Ekstremistik va terroristik oqimlar o'zlarining g'arazli maqsadlariga erishish yo'lida islom dinining ayrim g'oya va tamoyillarini buzib talqin qilib, ularning asl mazmunini biryozlama yoki butunlay o'zgartirgan holda odamlarni to'g'ri yo'ldan chalg'itishga urinmoqdalar. Markaziy Osiyo aholisi, jumladan, yurtimiz musulmonlari asrlar davomida hanafiy mazhabi va moturidiy aqidasiiga amal qilib kelgan bo'lsalar-da, diniy ekstremistlar aynan shu an'anaviy e'tiqodlarni inkor etib, jamiyat ongiga siyosiyashtirilgan islom g'oyalarini singdirishga harakat qilmoqdalar. Ularning asl maqsadi esa "xalifalik" yoki "islom amirligi" degan shiorlar ostida siyosiy hokimiyatni qo'lga kiritishdir. Odamlar tinchligi va xavfsizligiga tahdid soluvchi terrorning barcha ko'rinishlari buzg'unchilik va fasod ishlar sirasiga kiradi.[2]

Terrorizm va ekstremizmga qarshi samarali kurash olib borish uchun avvalo alohida shaxslar yoki guruhlarining radikal g'oyalarga moyillashuviga olib keluvchi asosiy omillarni anglash muhimdir. Bunday omillar sirasiga ijtimoiy-iqtisodiy tengsizlik va norozilik, siyosiy bosimlar, shaxsiy va jamoaviy o'zlik inqirozlari, diniy mutaassiblik hamda madaniy begonalashuv kirishi mumkin. Ushbu ildiz sabablarni bartaraf etish orqali davlat va siyosat yurituvchilar jamiyatdagi zaif nuqtalarni kamaytirish hamda radikallashuvning oldini olishga qaratilgan aniq va maqsadli choralarni amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'lalilar.

Terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashda huquqiy mexanizmlar muhim ahamiyat kasb etadi. Davlatlar terrorchilik faoliyatini jinoyat sifatida belgilovchi, huquqni muhofaza qiluvchi organlarga tergov va jinoiy ta'qibni amalga oshirish uchun zarur vakolatlarni beruvchi, shu bilan birga qonuniylik va inson huquqlarining kafolatlanishini ta'minlovchi mustahkam normativ-huquqiy bazaga ega bo'lishlari lozim. Shuningdek, xalqaro shartnomalar va konvensiyalar doirasidagi hamkorlik terrorchilikda gumon qilingan shaxslarni chegaralar orqali topshirish va javobgarlikka tortishni yanada samarali amalga oshirishga xizmat qiladi.[3]

Terrorizm va ekstremizm transmilliy xususiyatga ega bo'lib, ularga qarshi kurash xalqaro darajada uyg'un va muvofiqlashtirilgan choralarni talab etadi. Davlatlar o'rtasida razvedka axborotlarini almashish, chegara xavfsizligini mustahkamlash, moliyaviy oqimlarni nazorat qilish hamda qo'shma aksilterror tadbirlarini amalga oshirish terrorchilik tuzilmalarini izdan chiqarish va ekstremistik g'oyalarning chegaralar orqali tarqalishining oldini olishda muhim o'rin tutadi. Shuningdek, mintaqaviy tuzilmalar va ko'p tomonlama tashabbuslar o'zaro hamkorlikni rivojlantirish hamda salohiyatni mustahkamlash uchun samarali maydon vazifasini bajaradi.[4]

XULOSA

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashish hamda ularning oldini olish uslublari ildiz omillarni bartaraf etish, huquqiy bazani mustahkamlash, jamoatchilikni faol jalb etish, ekstremistik targ'ibotga qarshi samarali choralar ko'rish va xalqaro hamkorlikni kengaytirishni o'z ichiga olgan har tomonlama yondashuvni talab etadi. Radikallashuvga zamin yaratadigan murakkab ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va mafkuraviy omillarni bartaraf etish orqali davlat va jamiyatlar o'z barqarorligini kuchaytirib, terrorizm va ekstremizm keltirib chiqaradigan xavf-xatarlarga nisbatan yanada samarali qarshilik ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Terrorizmga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ekstremizmga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni.
3. Saidov A.X. Milliy xavfsizlik va globallashuv sharoitida terrorizmga qarshi kurash masalalari. – Toshkent: TDYUI, 2020.
4. Abdullayev M., Rasulov A. Diniy ekstremizm va radikalizm: mohiyati, sabablari va oldini olish yo'llari. – Toshkent, 2019.